

aangesproken ook voor die, welke de vrouw ten behoeve der huishouding heeft aangegaan, terwijl ingeval er geen goederengemeenschap bestaat, de man tegenover derden voor laatstbedoelde verbintenissen aansprakelijk is blijkens de bepalingen van de art. 160—162, 200, 201 en 248 B. W., daar in zijn handen zich in het algemeen bevinden de middelen ter bestrijding van de kosten der huishouding.

De hoogste rechter in het land heeft derhalve thans bevestigd de reeds in 1913 (10 Maart, N. J. 1913 pag. 603, W. 9473) voorzoover mij bekend toen voor 't eerst, door de Haagse Rechtbank verdedigde stelling, dat voor huishoudelijke schulden èn de vrouw èn de man aansprakelijk zijn. Reeds dat vonnis vatte de argumentatie in enkele zinnen knap te zamen, toen het overwoog:

„dat ook buiten het geval van gemeenschap van goederen tusschen de echtgenooten, in welk geval de man reeds naar art. 176 B. W. ¹⁾ aansprakelijk is, de man, als het hoofd der echtvereniging en als ingevolge art. 162 B. W. verplicht zijn vrouw al hetgeen noodig is volgens zijn staat en vermogen te verschaffen, aansprakelijk is voor de huishoudelijke schulden;

dat zulks ook blijkt uit de artt. 200 en 201 van gezegd Wetboek, die het beginsel huldigen dat in de eerste plaats de man de kosten der huishouding betaalt;

dat mitsdien zelfs bij uitsluiting of beperking der gemeenschap van goederen, gelijk onderwerpelijk, waar appellanten zijn gehuwd in gemeenschap van vruchten en inkomsten, naar de wet de vrouw, handelende krachtens art. 164, bindt zoowel zich zelve als den man, en zulks te meer aannemelijk is te achten, omdat die wetsbepaling stamt uit het Oud-Hollandsche recht en volgens dat recht zulks evenzeer het geval was als zijnde huishoudelijke schuld gemeenschapsschuld”;

* * *

Wij kunnen derhalve de lijn volkomen doortrekken: vanaf de oude rechtsgeleerden tot de latere bepalingen heeft steeds als systeem gegolden dat èn man èn vrouw gebonden waren.

De jurisprudentie, welke dit principe nu erkent, staat derhalve historisch sterk en tevens op den bodem der realiteit.

F. J. DE KANTER

¹⁾ Art. 176 B. W. zegt dat de gemeenschap van goederen „omvat, wat hare lasten betreft, alle de schulden, door ieder der echtgenooten, hetzij voor, hetzij staande huwelijk, gemaakt”.

LASTIGE GEVALLEN

De bedoeling van deze rubriek is gelegenheid te bieden lastige gevallen, die zich in de praktijk den accountant in zijn beroep voordoen of kunnen voordoen, — lastig, omdat er een onoplosbare tegenstrijdigheid tusschen theorie en praktijk schijnt te bestaan — hier ter sprake te brengen, resp. ter oplossing aan den lezer voor te leggen. De Redactie doet een voortdurend beroep op allen, die op zulke „gevallen” stuiten, om ze te formuleeren en bij den Secretaris in te zenden.

Antwoord op Lastig Geval IX

Verantwoordelijkheid voor afschrijving bij het ontbreken van een vergelijkingsbasis

Wanneer een accountant „het altijd druk heeft over zijn verantwoordelijkheid” blijkt daaruit m.i. nog niet dat „hij zichzelf respecteert”. Er blijkt m.i. alleen uit, dat die accountant omtrent zijn verantwoordelijkheid nog niet met zich zelf tot klaarheid is gekomen; dat hij op het gebied van zijn verantwoordelijk-

heid onevenwichtig, althans nog niet „in rust” is. Dat is voor iemand, die uit hoofde van zijn beroep verantwoordelijkheid moet kunnen dragen, juist niet geschikt om zijn zelfrespect te verhoogen, noch om anderen respect af te dwingen.

Ik ben altijd op mijn hoede voor den man, die mij telkenmale met nadruk verzekert „alleen eerlijk” te willen handelen. Hij acht dat blijkbaar niet vanzelfsprekend; hij heeft het noodig zichzelf — over het hoofd van den toehoorder heen — dit beginsel voor te houden. Met een accountant die het altijd druk heeft over zijn verantwoordelijkheid zou ik om dezelfde reden voorzichtig willen zijn.

Het is mij niet bekend dat er collega's zijn, die de verantwoordelijkheid voorstellen als een begrip waarover te avond of te morgen wel voor bijna 100 % overeenstemming zal zijn bereikt. De heer *Keuzenkamp* zegt, dat er „velen” van zijn collega's zoo over denken. Hoe is hem dat bekend? Waar hebben zij hun denkbeelden gepubliceerd? Collega *Keuzenkamp* bemint het voorbehoud. Had hij bij deze zinsnede niet zelf een voorbehoud moeten maken?

Ongetwijfeld is verantwoordelijkheid een zuiver persoonlijk begrip en ik deel niet alleen de meening van den heer *Keuzenkamp* dat nimmer een paar honderd menschen daarover gelijk zullen gaan denken, maar ik meen zelfs dat het tot de uitzonderingen zal behooren, wanneer twee menschen daarover geheel gelijk oordeelen.

Verskil in verantwoordelijkheidsbegrip behoeft evenwel niet te weerhouden het bereiken van overeenstemming omtrent vaktechnische aangelegenheden. Ook met een subjectief verantwoordelijkheidsbegrip kunnen de accountants vaststellen, welke verantwoordelijkheid ten opzichte van de juistheid zij bij het onderteekenen van de jaarrekening in principe op zich nemen. Zij kunnen omtrent de principiele punten, waaromtrent zij thans onderling van gevoelen verdeeld zijn, zich een gedragslijn kiezen, zoodat het publiek weet of b.v. de onderteekening van een jaarrekening door den accountant inhoudt de verzekering dat geen geheime reserves aanwezig zijn, de goederenvoorraad door den accountant zelf is opgenomen en hij er dus voor instaat dat hij in natura naar aard en kwaliteit aanwezig is, dat hij de notulen gelezen heeft en deze niets bevatten wat een ander licht op de gegevens van de jaarrekening zou doen vallen, dat hij alle cijfer-controles zelf heeft uitgevoerd en niet op eenige wijze heeft gesteund op de interne controle enz. enz.

Het komt mij voor dat het publiek recht heeft om te weten of zulks al dan niet het geval is en dat de accountants recht hebben om te weten of zulks bij hun controlearbeid al dan niet van hen wordt geeischt.

Het is bekend dat de accountants angstvallig weigeren zich omtrent deze eischen op deze punten definitief uit te spreken en het streven om tot een definitieve uitspraak te komen kan niet worden weggevaagd met het te ridiculiseeren door het overdreven voor te stellen.

Het bepalen der afschrijving is in zekeren zin, het bepalen van het toekomstig nut — in geld uitgedrukt — dat men van het object verwacht. Wanneer — wat vrijwel regel is — de economische levensduur van het object korter is dan de technische levensduur, zal de schatting in hoofdzaak berusten op economische en bedrijfs-economische overwegingen. Het beoordeelen van afschrijvingen behoort daarom zeker tot de taak van den accountant. In het bedrijfsleven zijn voor bepaalde activa ten opzichte van de afschrijvingen „normen” ontstaan, b.v. meubilair 10 %. Zich daarbij aanpassende zal de accountant als regel die normen aanvaarden. Hieruit vloeit evenwel volstrekt niet voort, dat hij zich van een oordeel zou moeten — of zelfs zou kunnen — onthouden, wanneer er geen norm is.

Is het inderdaad de bedoeling van collega *Keuzenkamp* om te stellen dat de „vergelijkingsbasis” het voornaamste middel voor

den accountant is om de juistheid van afschrijvingen te beoordeelen? Ik deel dan zijn meening niet; ik acht dit een middel van veel lager orde dan het zelfstandig oordeel van den accountant omtrent de waarde, welke door het gebruik van het object in het productieproces is opgegaan, daarbij steunende op zijn eigen bedrijfs-economische inzichten.

Het „gegeven” dat het geval „lastig” maakt, n.l. dat er geen soortgelijke bedrijven bestaan en er dus een vergelijkingsbasis voor de afschrijving ontbreekt, is daarom voor mij van bijkomstigen aard en maakt het geval weinig lastiger dan het uit zijn aard is.

Blijkbaar moet in het bedoelde geval de accountant ten behoeve van den „bouwheer” bij den aannemer de kosten van een regiewerk controleren.

Er is dus een rekening en er komen daarop afschrijvingen voor. De accountant zal zich vergewissen op welke grondslagen men die afschrijvingen heeft vastgesteld en die grondslagen beoordeelen en de daarop rustende berekening controleren. Zijn oordeel zal hij ter kennis brengen van zijn opdrachtgever. Waarom hij hier een „voorbehoud” zou moeten maken is mij niet duidelijk.

Het bedrag der afschrijvingen is natuurlijk niet met juistheid vast te stellen. Het oordeel van den accountant zal zich daarom moeten bepalen tot de redelijkheid der grondslagen en juistheid der berekeningen. Zijn conclusie zal zijn: „aannemelijk” of „onaannemelijk”. De omstandigheid dat de accountant bij deze onderzoeken als regel niet met een korte verklaring behoeft te volstaan, maar een rapport zal kunnen uitbrengen, maakt het hem mogelijk zijn opdrachtgever volledig op de hoogte te brengen met eventuele bezwaren, welke hij tegen de toegepaste afschrijvingen heeft.

Wil men het uitzonderingsgeval stellen, dat de accountant met een korte verklaring zal moeten volstaan, dan is het voor mij aan geen twijfel onderhevig, dat de accountant „verplicht” is zich een zelfstandig oordeel — ook wanneer er geen vergelijkingsbasis is — omtrent de toegepaste afschrijvingen te vormen en in die verklaring van zijn bezwaren tegen die afschrijvingen melding te maken. Wanneer hij zou volstaan met een „voorbehoud”, zou hij n.m.m. zijn taak niet naar behooren hebben verricht.

Wat de heer *Keuzenkamp* bedoelt met het „spelen met de wiskundige reserve” is mij niet helder! Wij hebben in dit blad een polemiek over het „voorbehoud” bij de wiskundige reserve gehad. De heeren *de Blacy* en *Keuzenkamp* waren de inzenders, die van meening waren dat een „voorbehoud” noodig was wanneer de accountant de wiskundige reserve niet zelf had gecontroleerd. De heer *de Blacy* heeft later medegedeeld tot ander inzicht te zijn gekomen. Wanneer ik de op dit gebied bij uitstek deskundige — Collega *de Goey* — goed heb begrepen, acht ook hij een voorbehoud alleen op grond dat de accountant zelf de wiskundige reserve niet heeft gecontroleerd, niet noodzakelijk. Blijft collega *Keuzenkamp* bij zijn aanvankelijke meening? Maar waarin zit nu het „spelen”?

R. A. DIJKER.

BOEKBEORDEELING

C. A. Verrijn Stuart. — De Grondslagen der Volkshuishouding 3e druk.

Het verheugt mij, dat het werk van den Utrechtschen hoogleeraar zoozeer de belangstelling blijft houden, dat nu reeds een 3e druk noodig is geworden. Ik verheug mij daarover, omdat het boek naar mijn meening een zeer goede analyse geeft van de

belangrijkste vraagstukken der theoretische economie overeenkomstig de zienswijze van de Oostenrijksche school, duidelijker en vooral exacter van betoog dan het overgrootste meerendeel van de buitenlandse werken, die hier te lande veelal in de studieprogramma's worden genoemd. Met deze uitspraak oordeel ik niet over de beteekenis van die problemen voor de theorie, neeh over de beteekenis der opvattingen van de Oostenrijksche school voor het huidige stadium van ontwikkeling der economie; om niet te worden misverstaan: ik sla die beteekenis heel wat lager aan dan de schrijver. Maar dit verhindert mij niet, het werk aan te bevelen als een uitmuntend studieboek voor iedereen Nederlander, die een inzicht wil krijgen in de theoretische economie, overeenkomstig de thans welhaast klassiek geworden opvattingen van de Oostenrijkers.

L.

Prof. Dr. W. L. P. A. *Molengraaff*. Inleiding tot het Nederlandsche Handelsrecht.

Men zendt ons ter aankondiging den zoo juist bij de Erven *F. Bohn* verschenen 3den druk van Prof. *Molengraaff's* „Inleiding”.

Nadat het werkje voor het eerst in 1921 was verschenen ter vervanging van *T. M. C. Asser's* „Schets” kwam in 1925 de tweede druk uit. Sedert dien zijn in verband met nieuwe wettelijke bepalingen weer eenige belangrijke wijzigingen noodig geworden, welke thans in dezen 3den druk aangebracht zijn.

Zoo is het nieuwe zeerecht, dat nog als supplement aan den 2den druk was toegevoegd, thans in den 3den druk verwerkt. De wet op de arbeidsovereenkomst van kapitein en schepelingen, waarvan de inwerking-treding binnenkort te verwachten is, is reeds in den tekst opgenomen; de thans vigeerende regeling is in een bijlage behandeld. De wet op de N.V. van 1928 en op de Coöperatieve Vereeniging van 1925 maakte een wijziging van hoofdstuk VII noodzakelijk. Ook de hoofdstukken betreffende het handelspapier en het faillissement en de surséance van betaling ondergingen wijziging.

Door een en ander is de omvang van het boek met een kleine 40 bladz. toegenomen.

Eenige aanbeveling heeft het bekende werkje wel niet meer noodig.

T. L.

Tien jaar organisatie door Ir. *Ernst Hymans*, Ir. *V. W. van Gogh* en *J. Rentenaar*. Uitgave van *J. Muusses*, Purmerend 1930.

Dit werk is een verzameling van opstellen, die vroeger verschenen zijn in tijdschriften of in den vorm van praeadvies en voordrachten. Met dezen herdruk viert het Raadgevend Bureau voor Organisatie onder leiding van de schrijvers zijn tienjarig bestaan. De schrijvers mogen met dit jubileum zoowel als met deze jubileum-uitgave worden gelukgewenscht: zij hebben in die jaren veel nuttig werk op het gebied van de wetenschappelijke bedrijfsorganisatie verricht en het thans gepubliceerde boek geeft van dat werk een belangwekkend en leerzaam beeld.

Als herdruk van vroegere publicaties komt dit werk niet in aanmerking voor een gedetailleerde kritiek. Trouwens, die zou ook niet gemakkelijk gegeven kunnen worden, daar het meeren deel der opstellen de beschrijving geeft van de oplossingen, die de schrijvers in hun praktijk voor een reeks van problemen op het gebied der organisatie hebben uitgedacht.

In verschillende opstellen wordt gesproken over het plannen en de controle op de productie; over functie-diagrammen en